

Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport

Informatiekaart Palliatieve zorg

**Informatie over de zorg aan het
einde van het leven**

Wat is palliatieve zorg?

Palliatieve zorg is de zorg in uw laatste levensfase. Deze zorg is gericht op de behandeling van ziekteverschijnselen zoals pijn, benauwdheid en angst, maar heeft ook als doel uw kwaliteit van leven zo goed mogelijk te houden. Palliatieve zorg kan de volgende elementen bevatten:

- Verzorgen en verplegen;
- Symptomen bestrijden;
- Aandacht voor psychische en sociale problemen, zingeving en spiritualiteit;
- Ondersteuning bij het afronden van het leven en bij het afscheid nemen;
- Waken;
- Naasten helpen bij de zorg en het rouwproces.

Wanneer begint de zorg?

Tijdige inzet van bijvoorbeeld pijnbestrijding en aandacht voor wat u nog belangrijk vindt, kunnen u helpen om de laatste levensfase zo goed mogelijk door te brengen. Ook is het belangrijk dat u in deze fase de ruimte krijgt om met naasten en zorgverleners te praten over wat uw wensen en behoeften rond het levenseinde zijn. Palliatieve zorg kan beginnen zodra u te horen krijgt dat uw laatste levensfase is aangebroken. Dat kan bijvoorbeeld zijn wanneer u zo ziek bent dat op genezing gerichte behandelingen u te zwaar vallen of geen perspectief meer bieden. Intensieve verpleging is vaak pas in de laatste weken nodig, het waken vaak pas de laatste dagen.

In de laatste fase wordt soms ook gesproken van palliatieve terminale zorg. Voor palliatieve terminale zorg wordt als regel een termijn van drie maanden aangehouden. Hiervoor kan door de behandelend arts een terminaliteitsverklaring worden afgegeven (dat kan ook uw huisarts zijn). Hiermee kunt u bijvoorbeeld in een hospice of het eerstelijns verblijf terecht. Zorgverzekeraars vragen soms om een terminaliteitsverklaring als de zorg thuis moet worden uitgebreid.

Wanneer eindigt de zorg?

De zorg blijft beschikbaar tot het overlijden, ook als de laatste levensfase langer duurt dan verwacht. Wanneer u zodanig herstelt dat er geen sprake meer is van een terminale levensfase, dan vindt er in overleg met de behandelend arts een herindicatie plaats. Het zorgaanbod wordt dan op de nieuwe situatie afgestemd.

Waar kunt u deze zorg ontvangen?

U kunt zowel thuis als in een zorginstelling palliatieve terminale zorg ontvangen. Thuis betekent in dit geval in uw eigen huis, uw ouderlijk huis, een klein wooninitiatief, een hospice of bijna-thuis-huis. Met name bij palliatieve terminale zorg thuis is het belangrijk dat uw zorg goed geregeld wordt in samenspraak met uw behandelend arts, professionele verzorging, vrijwilligers en mantelzorgers. In een instelling (bijvoorbeeld het verpleeghuis of het ziekenhuis) regelen de zorgverleners uw palliatieve zorg, in samenspraak met u en uw naasten. De voorkeur die u als cliënt heeft, voor thuis of in een instelling, is in deze keuze het uitgangspunt. Uw wensen en behoeften staan hierbij centraal.

Hoe wordt de zorg betaald?

Palliatieve zorg wordt vergoed via uw zorgverzekering of op basis van uw indicatie die u van het Centrum Indicatiestelling Zorg (CIZ) heeft ontvangen. Als regel geldt dat de zorg via uw CIZ-indicatie wordt verstrekt als u al een CIZ-indicatie heeft. In alle andere gevallen is dat via uw zorgverzekering, zelfs als u er voor kiest om de laatste fase niet thuis, maar op een palliatieve unit in een verpleeghuis door te brengen. Ziekenhuiszorg wordt altijd via uw zorgverzekering vergoed.

Wanneer betaalt u een eigen bijdrage?

Als u een CIZ-indicatie heeft, bent u een inkomensafhankelijke eigen bijdrage verschuldigd. Ontvangt u zorg via uw zorgverzekering, dan hoeft u geen eigen bijdrage te betalen. Wel vragen de meeste hospices een vergoeding per dag voor de kosten die zij maken (bovenop de professionele zorg). Het kan zo zijn dat een hospice een vergoeding vraagt voor bijvoorbeeld eten en drinken. Meer informatie hierover kunt u vinden bij het desbetreffende hospice.

Vragen?

Heeft u nog vragen aan de Rijksoverheid over palliatieve zorg? Neem contact op via rijksoverheid.nl of bel naar 1400.